Emro Science and Education
Open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz
OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 2 (2024) · “Raqamli iqtisodiyot sharoitida moliyaning dolzarb muammolari, yechimlari va istiqbollari” mavzusidagi ilmiy-amaliy...

ўзгартиришларни чуқурлаштириш, иқтисодиёт тармоқлари, комплекслари ва корхоналарини модернизация қилиш, ишлаб чиқаришни техник ва технологик янгилаш асосида уларнинг самарадорлиги ҳамда рақобатбардошлигини янада ошириш мақсадида мамлакатимизда барқарор иқтисодий ўсишни таъминлашнинг устувор йўналишларини белгилаб беради. Албатта, бунда келгуси истиқбол учун белгиланадиган илмий асосланган даражадаги мақсадлар барча ҳудудлар учун универсал ва умумий ҳисобланади. Ҳудудларда ушбу ва бошқа умумий мақсадларни янада аниқлаштириш, семантик таркибий қисмларни ҳамда статистик қийматларни танлаш орқали амалга оширилиши мумкин.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги «2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги ПФ-4947-сонли фармони
2. Царев В.В. (2004) «Оценка экономической эффективности инвестиций». –СПб; Питер, – 19 с.
3. Шеремет В.В., Павлюченко В.М., Шапиро В.Д. (1998) “Управление инвестициями” Москва, “Высшая Школа”, 82-83 бетлар.
4. Шодмонов Ш.Ш., Ғафуров У.В. (2010) “Иқтисодиёт назарияси” Дарслик. – Т.: 347-б.

IQTISODIY O'SISH OMILLARI VA TURLARI

Qurbonov Jasurbek Pozilovich
i.f.f.d., dotsent,
Asqarov Muxammadjon Ummatjon o’g’li
TMI Andijon fakulteti “Buxgalteriya hisobi va auditi”
yo’nalishi, 2-kurs talabasi

Annostatsiya: Iqtisodiy o'sish nazariyasi bozor iqtisodiyotini o'rganishga bag'ishlangan iqtisodiy fanning eng murakkab qismlaridan biridir. Iqtisodiy o'sishning intensiv turi ishlab chiqarishning ko'payishining ko'payishi bilan ajralib turadi, bu ishlab chiqarishning yanada samarali va sifatli mukammal omillaridan keng foydalanishga asoslangan. Ishlab chiqarishning o'sishi ko'proq mukammal texnologiyalar, ilg'or texnologiyalar, fan yutuqlari, bilimdonlik yutuqlari, xodimlarning malakasini oshirish bilan ta'minlanadi.

Kalit so’zlar: Iqtisodiy o’sish, o’sish omillari, haqiqiy o’sish omillari, potensial o’sish omillari

Iqtisodiy o‘sish — bu obyektiv qonuniyat bo‘lib, aholining o‘sishi, FTT, ishlab chiqarish hajmining ma’lum bir vaqt davomida o‘sishi kabi jarayonlar bilan

Published: 28.03.2024
Cite this article: Qurbonov Jasurbek Pozilovich, Asqarov Muxammadjon Ummatjon o’g’li (2024). Iqtisodiy o'sish omillari va turlari. Emro Science and Education, 1(2). https://journal.emro.uz/public/maqola/190
© 2024 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

bog‘langan. Iqtisodiy o‘sish jami taklifning o‘sishini yoki potensial YaIM hajmining oshishini bildiradi.

Iqtisodiy o‘sishda nafaqat mamlakat real daromadlarining o‘sishi, shuningdek, jon boshiga to‘g‘ri keladigan real daromadlarning o‘sishi ham tushuniladi. Iqtisodiy o‘sish **ikki xil usul** bilan aniqlanadi va o‘lchanadi: **Birinchi usul**, YaIM (SIM)ni o‘tgan davrga nisbatan o‘zgarishi sifatida aniqlanadi va mamlakatning umumiqtisodiy imkoniyatlari harakatini aniqlash uchun ishlatiladi. **Ikkinchi usul**, real YaIM (SIM)ning o‘tgan davrga nisbatan aholi jon boshiga o‘zgarishi sifatida aniqlanadi.

Iqtisodiy o‘sishni aniqlash va asoslab berish jarayonlarida quyidagilarga e’tibor berish kerak:

1. Iqtisodiy o’sishni o’lchash
2. O’sish omillari
3. Iqtisodiy o’sish modellari.

Iqtisodiy o‘sish omillari **ikki guruh**ga ajratiladi:

Birinchi guruh omillari iqtisodiy o‘sishni fizik (ashyoviy) jihatdan ta’minlaydi. Bu guruhga ishlab chiqarish omillari kiritiladi:

- tabiiy resurslar soni va sifati;
- mehnat resurslari soni va sifati;
- asosiy kapital hajmi;
- texnologiyalar va ishlab chiqarishni tashkil etish;
- jamiyatda tadbirkorlik malakalarining rivojlanishi darajasi.

Ikkinchi guruh omillari jamiyatdagi iqtisodiy o‘sish potensialini yuzaga chiqarish imkonini beruvchi omillar – talab va taqsimot omillari bilvosita omillar) kiritiladi:

- bozorning monopollashuvi darajasini pasayishi;
- iqtisodiyotdagi soliq muhiti;
- kredit-bank tizimi samaradorligi;
- iste’mol, investitsiya va davlat xarajatlarining o‘sishi;
- eksport hajmining o‘sishi;
- iqtisodiyotda ishlab chiqarish resurslarini qayta taqsimlash imkoniyatlari;
- daromadlarni taqsimlashning shakllangan tizimi.

Agar o‘sish qo‘shimcha resurslarni jalb etish hisobiga ta’minlansa va jamiyatdagi resurslardan foydalanishning shakllangan o‘rtacha samaradorligi darajasini oshirmasa ekstensiv iqtisodiy deb ataladi.

Iqtisodiy o‘sishning bu ikki turi sof holda ro‘y bermaydi. Iqtisodiy o‘sish uni ta’minlashdagi intensiv yoki intensiv omillarning ulushi darajasiga qarab ko‘proq ekstensiv, yoki ko‘proq intensiv bo‘lishi mumkin.

Xulosa

Iqtisodiy o'sish omillari va turlari iqtisodiy o'sish processining asosiy komponentlarini ifodalaydi. Iqtisodiy o'sish omillari, iqtisodiy va moliyaviy siyosat, bozor talab va taklif dengizlari, investitsiyalar, xarid-kategoriyalar savdo mablag'i, demografik o'zgarishlar va boshqa faktorlar orqali yuzaga keladi.

Xulosa qilib aytganda, iqtisodiy o‘sish barcha davlatlarning asosiy maqsadi hisoblanadi. Shuning uchun, iqtisodiy o‘sishni amalga oshirish uchun jamiyatdagi barcha: ta’lim, sog’liqni saqlash, sport, iqtisodiyot, xalqaro aloqalar, soliq tizimi va shunga o‘xshash soha va tarmoqlarni bir butunlikda isloh qilish zarur bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yhati:

1. Xo‘jayev R.S., Mahmudov B., Xo‘jayev H.S., Ergashev E.I., Egamberdiyev R.I. “Mikro va makroiqtisodiyot”. T.: ILM ZIYO, 2016.
2. Bakiyeva I.A., Xo‘jayev H.S., Muxitdinova M.S., Fayziev SH.SH. “Mikroiqtisodiyot” o‘quv qo‘llanma. T: “O‘FMJN”, 2018.
3. Erkin Egamberdiyev “Mikroiqtisodiyot”. Darslik T.: ILM ZIYO, 2015.
4. N.Gregory Mankiw. Principles of Mikroeconomics. 2018.
5. Mankiw N.Gregori. Macroeconomics. Harvard University. NY.: Worth Publuthers, 2018.
6. Agapova T.A. Seregina S.F. Makroiqtisodiyot: Darslik. M.: Biznes va xizmat, 2001 yil.
7. Vechkanov G.S. Vechkanova G.R. Makroiqtisodiyot: Savdo siyosati. inflyatsiya va ishsizlik. Ijtimoiy siyosat. Sankt-Peterburg: ZAO Piter, 2005 yil.
8. Geiger A. Linvud T. Makroiqtisodiy nazariya va o‘tish iqtisodiyoti. Per. ingliz tilidan. M.: INFRA-M.
9. Galperin V.M. Grebennikov P.I. Leusski A.I. Tarasevich L.S. Makroiqtisodiyot: Darslik. SPb.: SPbGUEF

NAFLIK VA CHEKLI NAFLIK, CHEKLI NAFLIKNI KAMAYISH QONUNI

Qurbonov Jasurbek Pozilovich
“Mutaxassislik fanlari” kafedrasi mudiri, i.f.f.d.
Farhodov Dilshodjon Sherzodo o‘g‘li
Toshkent moliya instituti talabasi

Annotatsiya: Ushbu tezisda foydalilik, marjinal foydalilik va kamayuvchi marjinal foydalilik qonuni nimaligi haqida, odamlar har qanday tanlashlarini va o‘z resurslarini taqsimlashini tushunishga yordam berishi borasida so’z yuritilgan.
Abstract: This thesis discusses what utility, marginal utility, and the law of diminishing marginal utility are and how they help us understand the choices people make and how they allocate their resources.